

Kyjevská Rus / Ruská země (882-1242): Původní národní stát Rusů

ceskylist.cz/historie/kyjevaska-rus-ruska-zeme-882-1242-puvodni-narodni-stat-rusu

5. října 2024

V letech 882 až 1242 se první a původní národní státní útvar Rusů - Ruská země (Русьская земля), známá také jako Kyjevská Rus, stala přímo i nepřímo předmětem vnějších politických vlivů několika tehdejších vnějších politických celků. Podle oficiálních historiografických tradic (převážně západního původu) byla Kyjevská Rus založena a spravována severskými Vikingy („Varjagy/Varangy/Rusy“) s osou na Dněpru a s Kyjevem jako hlavním městem, později přijala křesťanství východního (řeckého) typu z Byzance na jihu a nakonec byla dobytá barbarskými mongolskými Tatary z východu.

Původ pojmu „rus“ je vlastně dodnes vědecky neprozkoumaný, a tudíž nejasný (kvůli nedostatku řádných historických pramenů). V raném období vzniku státu však východní Slované výraz „rus“ pro sebe nepoužívali. Tento termín totiž souvisí se staroseverským slovem „rōþr“, které znamená veslař nebo tažení lodí poháněných vesly. V 9. a 10. století se „rus“ vztahovalo na nejbližší vévodův okruh a jeho důvěrníky, vojsko - elitní společenskou skupinu. V byzantských písemných historických pramenech kolujících do 11. století se „rus“ („Rhōs“) vztahovalo na Skandinávce nebo severské Vikingy. Přibližně v té době se objevuje i další název, „Varangové“ („Varangoi“). Varangové byli především seversko-skandinávští žoldnéři v byzantské císařské armádě. Byli to elitní válečníci cenění pro svou statečnost a věrnost a dokonce tvořili císařovu osobní ochranu. Pojmy „rusové“ a „Varangiáni“ se od 11. století používají jako synonyma.

Ze samotného geografického hlediska, týkajícího se vzniku a fungování prvního státu východních Slovanů, se na území Kyjevské Rusi vyskytoval kontrast mezi sedmi typy půdy majícími v té době značný význam: severský jehličnatý les, tundra, smíšený a listnatý les, dřevní step, step, poušť a horská vegetace. Severští Vikingové přišli do této oblasti v 9. století jako obchodníci a dobyvatelé, ale ještě předtím se zde žijící slovanské kmeny tlačily ze střední Evropy na východ směrem k lesnatým oblastem dnešního evropského středního Ruska. Současně však přes ruské jižní stepi neustále postupovaly na západ různé typy asijských hord patřících ke kočovným jezdcům.

Nicméně po příchodu severských Vikingů se stěžejními trasami staly řeky ve směru sever-jih (nikoli stepi ve směru východ-západ). Bojovní Vikingové založili, ovládli a následně využívali hlavní vodní obchodní linie podél hlavních řek regionu osídleného východními Slovany od Baltského moře k Černému moři, včetně řeky Dněpr jako ústřední vodní cesty pro obchod vedený Vikingy s Byzantskou říší. Ve skutečnosti první národní stát Rusů - Kyjevská Rus (Kyjevské

Rusko, Ruská země), vznikl ve snaze Vikingů prosadit obchodní kontrolu nad územími kolem hlavních rozvodí od Baltu po Černé moře. Hlavní obchodní potenciál mezi Baltem a Byzancí vyplývá ze skutečnosti, že řeky na území osídleném východními Slovy mají obecně směr plavbě sever-jih a jih-sever.

Ve skutečnosti se v Kyjevské Rusi stěžejní obchodní linie i nadcházející státní organizace ubíraly od severu k jihu, na základě řek, a přes pás lesů od západu k východu a stepí, které využívali ruští nepřátelé při svých invazních pokusech z Asie do Evropy. Vlastně celým dějinám Kyjevské Rusi jako prvního národního státu Rusů politicky dominoval neustálý boj a konečný neúspěch Rusů při ochraně své stepní země před asijskými migrujícími kočovně-válečnickými nájezdníky. Lité boje a neustálé třenice s asijskými kočovníky vedli k tomu, že Rusové pokračovali v historické kolonizaci severního lesního pásu směrem na východ, kam se asijské kočovníky až do poloviny 13. století neodvážili vstoupit.

Ústřední říční trasa, kterou skandinávští Vikingové využívali, vedla z Finského zálivu po řece Něvě, přes Ladožské jezero, řeky Volchov a Dněpr a přes Černé moře do Byzantské říše, která měla rozvinuté obchodní styky s Asií. Tato obchodní linie byla v dobových historických pramenech známá jako „*cesta od Varjagů k Řekům*“ (tj. ze Skandinávie do Byzance). Vikingům se podařilo prosadit svou vojensko-politickou a ekonomickou kontrolu směrem na jih, a proto se jim jako hlavní obchodní výspy dostala pod kontrolu města Smolensk, Novgorod a Kyjev (v roce 882). Mezi všemi ostatními městy se Kyjev rychle rozrůstal, a to právě z toho důvodu, že byl hlavním městem státu a navázal silné hospodářské styky s Byzantskou říší - svým nejdůležitějším obchodním partnerem. Kyjevská Rus / Ruská země navíc v době vlády **Vladimíra Svjatoslaviče** (980-1015) získala pravoslavné vyznání.

Během vikinských vojenských a obchodních výprav po zemích osídlených východními Slovany v hranicích Kyjevské Rusi obsadili Chazaři a Maďaři (vazalové Chazarů) jižní stepi severně od Černého, Azovského a Kaspického moře. Chazaři, původně kočovné kmeny, se v 10. století stali zemědělci a obchodníky, kteří se usadili mezi Dněprem a Volhou, kde vytvořili mocnou státní organizaci. Slovanským Rusům se podařilo ovládnout území severně od jižních stepí dolních toků řek Prut, Jižní Bug a Dněstr a udržet si kontrolu nad dněperskou cestou s výjezdem k Černému moři. Ruský velkokníže Svjatoslav (962-972) se zavázal porazit Chazary, aby rozšířil jižní území svého státu a neutralizoval tlak Chazarů na hranice Kyjevské Rusi. Jeho vojsko porazilo Chazary a v roce 965 obsadilo jejich hlavní pevnost Sarkel, přičemž v následujících dvou letech pokračovalo ve vojenských výpravách podél řek Volhy, Těreku a Kubáně mezi Kaspickým a Azovským mořem. V roce 966 byli poraženi i Volžští Bulhaři. Zdrčení Chazarů však bylo jakousi pastí, neboť nyní otevřelo cestu divokým nomádkým Pečeněhům, kteří následně ovládli jižní stepi mezi Dněstrem a Dněprem. V roce 1054 se však bojovní Polovci žijící mezi Volhou a Uralem začali přes Volhu stahovat na východ a podřídili si Pečeněhy, kteří v roce 1093

vyplenili město Kyjev. Kyjevský velkokníže Vladimír I. (980-1015) byl nucen zorganizovat několik obranných akcí proti zuřivým Pečenehům.

Kyjevská Rus měla vždy potíže s kočovnými národy v jižních stepích, které oslabovaly neustálé konflikty s nimi - tento problém se nikdy nepodařilo vyřešit až do konce státní samostatnosti v polovině 13. století. Od roku 1054 až do svého definitivního zániku v roce 1242 byla Kyjevská Rus rozdělena na několik samostatných, a dokonce fakticky nezávislých knížectví, která mezi sebou v mnoha případech vedla konflikty. Jižní části Kyjevské Rusi trpěly krutými loupeživými nájezdy Polovců a útoky dalších kočovných národů, zatímco severní knížectví (jako Novgorod a Vladimir-Suzdal s Moskvou) si užívala své geografické polohy několika vodních obchodních linií v bezpečí lesů a bažin. Zejména Novgorod na řece Volkově u Ilmeňského jezera ekonomicky prosperoval a vytvořil rozsáhlou říši obchodující s kožešinami, která sahala až k Arktidě a Uralu. Soustavná kolonizace lesů ve střední a severní části Kyjevské Rusi jim dávala dostatek moci, aby se účinně zbavili vlády z Kyjeva. Po novgorodské obchodní říši bylo ze všech lesních knížectví nejdůležitější Vladimirsko-Suzdalsko s rychle rostoucím městem Moskvou (poprvé se v historických pramenech připomíná roku 1147).

Vladimirsko-suzdalské knížectví se v předvečer posledního mongolského vpádu do středoruských zemí v roce 1237 připravovalo na útok Volžských Bulharů (mongolského původu), neboť jejich postavení ve středním toku Volhy bylo překážkou další ruské expanze směrem na východ. Za tímto účelem byl vybudován Nižnij Novgorod jako vojenský opěrný bod (pevnost) na cestě tažení proti Volžským Bulharům a jejich hlavnímu městu Bulhar na Volze. V roce 1237 však začal mongolský vpád, který byl jednou z nejtraumatičtějších (ne-li nejtraumatičtější) událostí v ruských dějinách. Nejprve asijské Mongolové podnikli v roce 1221 průzkumný vpád do jihoruských stepí, když 31. května 1223 v bitvě na řece Kalce porazili spojené vojsko ruských a poloveckých oddílů.

Mongolové se však jako silnější vrátili do ruských stepí v roce 1236 a nejprve zaútočili na oblasti střední a horní Volhy proti Volžským Bulharům, přičemž v následující zimě 1237/1238 pokračovali v nájezdech do středoruských knížectví, když zamrzly ochranné bažiny, jezera a řeky. Následně Mongolové zničili prosperující města ve Vladimirsko-suzdalském knížectví, zejména po bitvě na řece Sit 4. března 1238, kdy porazili ruská vojska. Území Novgorodu, včetně samotného města Novgorod, se zachránilo jen díky blížícímu se jarnímu počasí, kdy začal tát sníh a led, a proto se Mongolové neodvážili nechat se zastihnout táním mezi okolními novgorodskými bažinami. Přesto následujícího roku (1239) jihozápadní části Kyjevské Rusi utrpěly od Mongolů zkázu. Samotné město Kyjev bylo vyplněno v roce 1240, následováno řadou dalších osad.

Mongolská dobovačná bitva s Rusy

Území Novgorodu uniklo mongolskému barbarskému vpádu a drancování osad, ale na druhou stranu muselo zároveň odrážet neustálé vojenské útoky severských Švédů a baltských Němců z Livonského křižáckého řádu, kteří chtěli Rusko vyhnat od Baltu. Novgorodskému knížeti Alexandrovi („Něvskému“) se podařilo porazit obojí: nejprve Švédy na řece Něvě v roce 1240 a německé křižáky na ledě jezera Peipus v roce 1242, ale v témže roce 1242 musel uznat mongolskou nadvládu, která byla označena za definitivní konec nezávislé Kyjevské Rusi. Nicméně mongolské

vpády na ruskou půdu a konečné podmanění Kyjevské Rusi měly vážné a trvalé mnohostranné důsledky v oblasti ekonomické, politické, sociální a kulturní, které jsou v některých aspektech patrné i dnes. Za prvé, rolníci byli utlačováni vysokými daněmi odváděnými mongolským pánům a na dlouhou dobu ztratili naději na změnu svého sociálního postavení. Za druhé, zničení nejdůležitějších městských sídel, kde se rozvíjela řemesla, snížilo národní život v podstatě na necivilizovanou úroveň existence. Za třetí, zrušení městské třídy připravilo vhodnou půdu pro pozdější vznik politického ruského samoděržaví, které v mnoha vzorech napodobovalo své asijsko-mongolsko-tatarské pány.

Nicméně samotní mongolští Tataři se po roce 1242 brzy stáhli do jižních stepí. Své přímé vojenské zásahy proti ruským zemím omezili na trestné výpravy, pokud to bylo nutné, po nichž následovala politika jmenování místních mocných výběrčích daní. Taková situace trvala až do poloviny 15. století, kdy Rusové začali osvobozovat své země od mongolských pánů.

Rostislav (Lucifer) Lussier: Vydavatel Českého listu, politolog, publicista, geopolitický analytik, analytik ozbrojených konfliktů

Pokud Vás článek zaujal, nezapomeňte jej sdílet s Vašimi přáteli!

Poznámka pro čtenáře: Klikněte prosím na tlačítka pro sdílení výše. Sledujte nás na Facebooku a Twitteru a přihlaste se k odběru našeho kanálu Český List na Telegramu. Neváhejte přeposílat a široce sdílet články Českého Listu a zvažte příspěvní na provoz našeho webu

Prosím podpořte náš projekt!

Bez vaší pomoci se neobejdeme. Vaše příspěvky pomáhají zvládat opakující se měsíční platby a udržet portál v chodu. Potřebujeme vaši pomoc a podporu

→ **Číslo účtu 2302374672/2010**

→ **IBAN: CZ03 2010 0000 0023 0237 4672**

→ **BIC/SWIFT: FIOBC**

Rostislav Lussier Říj 5, 2024

Kde se vzali Rusové? Jak vznikl Ruský národ a jaké mocenské celky vytvořil? S kým Rusové prohráli, aby je později mohli opět porazit? Kde Více v článku

Zelenského směšný „vítězný plán“ zřejmě „funguje“ - už získal 8 miliard dolarů. Podílí se na „vměšování do voleb“?

Rostislav Lussier Říj 4, 2024

V posledních dvou a půl letech představil frontman neonacistické junty Volodymyr Zelenskyy řadu „mírových“ plánů, vzorců, platforem a podobně. V loňském roce byla v Více v článku

Prohlášení Číny, Íránu, Pákistánu a Ruska ostře kritizující režim Talibanu za hostování teroristických skupin ISIS v Afghánistánu

Rostislav LussierŘíj 4, 2024

Všichni čtyři se shodují, že v boji proti mezinárodním teroristickým skupinám v Afghánistánu nedělá dost.

Více v článku

„Velký neúspěch Bidenova dobrodružství na Ukrajině“: Zdroje ukrajinských spojenců v NATO včetně vojenské pomoci se do roku 2025 zmenší

Rostislav LussierŘíj 3, 2024

Zatímco Rusko se územně rozšířilo, diverzifikovalo své ekonomické partnery a udělalo velký skok v de-dolarizaci světového obchodu, Ukrajina byla ekonomicky a demograficky zničena a

Více v článku

Neuskutečnitelná spravedlnost: Julian Assange ve Štrasburku. „Bylo dobré znovu slyšet ten hlas“

Rostislav LussierŘíj 3, 2024

Assange po propuštění z vězení promluvil ve Štrasburku. Co sdělil člověk, který odvážně zveřejňoval četné důkazy mimo jiné o válečných zločinech spáchaných americkými a

Více v článku

„True Promise II“: Obnovil Írán po svých posledních úderech proti Izraeli „odstrašení“?

Rostislav Lussier Říj 2, 2024

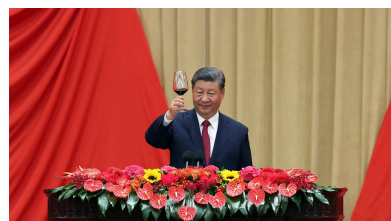
Ani jedna ze stran konfliktu nechce v očích druhé strany vypadat slabě, neboť se obávají, že by to mohlo podnítit další útoky, a to Více v článku

Strategický posun ve vojenských aliancích? Vzdává se Turecko ruského systému S-400 SAM, aby se vrátilo do programu USA-NATO F-35?

Rostislav Lussier Říj 2, 2024

Během tiskového brífinku po 79. zasedání Valného shromáždění OSN 28. září byl ruský ministr zahraničí Sergej Lavrov požádán, aby se vyjádřil ke zprávám o Více v článku

Čína slaví 75. výročí - příběh mírového úspěchu

Rostislav Lussier Říj 2, 2024

Včera, 1. října 2024, Čína hrdě oslavovala 75. výročí čínské revoluce - naprostého socioekonomického úspěchu, jaký lidstvo v dějinách ještě nezažilo; rozvoj v oblasti

Více v článku

Rostislav Lussier: Obrovská potupa ozbrojených sil Ukrajiny. Vuhledar po dvou letech urputných bojů konečně padl do ruských rukou. Proč je město strategicky důležité a co jeho ovládnutí znamená pro další vývoj v ukrajinském konfliktu?

Rostislav Lussier Říj 2, 2024

Vuhledar, strategicky významné město na východě Ukrajiny, se stalo klíčovým bodem v aktuálním konfliktu mezi Ruskem a Ukrajinou. Po dlouhých měsících odporu ukrajinských sil,

Více v článku

Operace „True Promise 2 (Opravdový příslib 2): masivní iránský raketový úder ‚zcela zničil‘ izraelskou základnu F-35 Nevatim: Americké stealth stíhačky zničeny.

Rostislav Lussier Říj 2, 2024

Masivní útok iránských balistických raket na cíle v Izraeli, který byl zahájen 1. října, byl zaměřen mimo jiné na leteckou základnu Nevatim. Na tomto

Více v článku

Právě začala Třetí Izraelsko-Libanonská válka! Izrael v noci zahájil „omezenou pozemní invazi“ do Libanonu

Rostislav Lussier Říj 1, 2024

Izraelská armáda oznámila zahájení „omezených, lokalizovaných a cílených pozemních náletů“ proti Hizballáhu v Libanonu.

Více v článku

